

Pochodzenie nazw instrumentów

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Antonina Sawicka

Ogólnie o nazwach instrumentów

Większość nazw instrumentów w języku polskim została zapożyczona z języka włoskiego, niemieckiego oraz francuskiego. W tych językach brały się jednak one często z łaciny i greki.

Skrzypce

Nazwa tego instrumentu wzięła się od czasownika „skrzypieć”, który pochodzi z języka prasłowiańskiego.

W staropolskim instrument ten nazywano „skrzypicą”, a skrzypka „skrzypcem”.

Altówka

Nazwa tego instrumentu została zapożyczona z francuskiego, od słowa „alto”, czyli „alt”, bądź włoskiego „alto viola”. „Alto” po włosku oznacza „wysoka”.

Wiolonczela

Jej nazwa wzięta się od włoskiego słowa „violoncello”. Oryginalna włoska nazwa wiolonczeli zawiera w sobie słowa:

violone – instrument większy od wioli,

cello – oznacza zdrobnienie,

czyli „violoncello” to mała wersja dużej wioli, barokowego odpowiednika kontrabasu.

Kontrabas

Nazwa „kontrabas” wzięła się od niemieckiego słowa „Kontrabass”, a w języku niemieckim wzięła się od włoskiego „contrabbasso”.

Fortepian

W języku polskim „fortepian” wziął się od włoskiego słowa „pianoforte”. Nazwa ta powstała po połączeniu ze sobą dwóch dobrze znanych nam wyrazów, czyli „forte” (głośno) oraz „piano” (cicho).

Akordeon

Wyraz ten pochodzi z języka francuskiego od słowa „accordéon”, a został zapożyczona z języka niemieckiego, od słowa „Akkordion”. Akkord z niemieckiego po polsku oznacza akord.

Organy

Jest to liczba mnoga od rzeczownika „organ”, który wziął się w naszym języku z łaciny, od słowa „organum”, co oznacza „urządzenie mechaniczne, przyrząd, instrument” lub z greki od wyrazu „órganon”, co oznacza „narzędzie, instrument, narząd ciała”.

Flet

Wyraz ten pojawił się w polszczyźnie z języka średnio-wysoko-niemieckiego, „flöute”, zaś w tym języku pojawił się od starofrancuskiego „flaüte”, jednak wyraz ten miał swoje początki w łacińskim, „flatus”, co oznacza „dęcie”.

Obój

Obój w języku polskim wziął się od niemieckiego słowa „Oboe”, zapożyczonego od francuskiego „hautbois”, co w dosłownym tłumaczeniu oznacza „wysokie drewno”.

Klarnet

Nazwa ta pochodzi od niemieckiego słowa „Klarinette”, które wzięło się od francuskiego „clarinette”. W języku tym nazwa ta została zapożyczona od włoskiego „clarinetto”, czyli „trąbeczka”.

Saksofon

W polszczyźnie słowo to wzięło się z języka francuskiego, „saxophone”. Jest to złożenie dwóch słów: „saxo” – od nazwiska belgijskiego budowniczego instrumentów, Adolphe’a Saxa, wynalazcy saksofonu, oraz „fon” – pochodzące z greki słowo oznaczające „dźwięk”, „głos”.

Fagot

Nazwa „fagot” pochodzi od włoskiego słowa „fagotto”, co oznacza „wiązka drewna”; to zestawienie nie wzięło się bez powodu, ponieważ fagot składa się z dwóch drewnianych rur.

Trąbka

Nazwa odziedziczona została z języka prasłowiańskiego, natomiast w języku tym została zapożyczona z najstarszej formy języka niemieckiego, staro-wysoko-niemieckiego, w którym, co ciekawe, „trumba” oznaczało „bęben”.

Waltornia/róg

W polszczyźnie przez wieki funkcjonowała nazwa odziedziczona po Prasłowianach, czyli „róg”. Słowo „waltornia” zostało zapożyczone z języka niemieckiego, od słowa „Waldhorn”, czyli „róg leśny”.

Puzon

Dawniej instrument ten nazywano „puzan” i „bażan”. Słowo „puzon” pochodzi z języka czeskiego („pozoum”) lub niemieckiego, od słowa „Posaune”; co ciekawe „Pousaun” oznacza „trąbka”.

Perkusja

Ten wyraz jest internacjonalizmem, co oznacza, że w wielu językach brzmi tak samo. Jednak w naszym języku słowo to wzięło się od łacińskiego „percussio”, co oznacza „uderzenie, bicie”.

Gitara

Nazwa ta zapożyczona została z języka hiszpańskiego od słowa „guitarra”, jednak słowo to ma starogreckie pochodzenie od „kithára”, czyli odmiana liry.

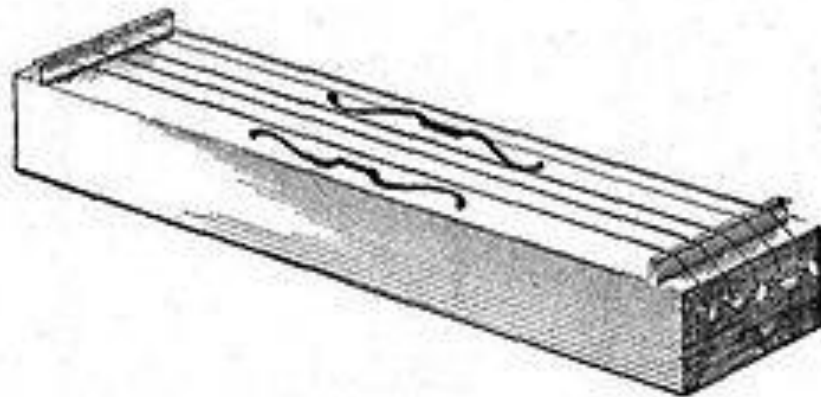
Harfa

Nazwa tego instrumentu została zapożyczona od włoskiego słowa „arpa”. Jest to jeden z najstarszych instrumentów.

Harfa eolska

Jest to harfa, której struny wprawiane były w ruch poprzez podmuchy wiatru. Nazwa „harfa eolska” wzięła się od imienia mitologicznego króla wiatru, Eola.

Źródła

- „Scala. Edukacyjny Magazyn Muzyczny” 2015, nr 6: *Wiolonczela*, online: https://pwm.com.pl/pliki/0/4/5/3056_74-SCALA_wiolonczela.pdf.
- „Scala. Edukacyjny Magazyn Muzyczny” 2012, nr 1: *Klarnet*, online: https://pwm.com.pl/pliki/9/7/4/2637_01_SCALA_Klarnet_web.pdf.
- Aleksander Brückner, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Warszawa 1970.
- *Wielki słownik języka polskiego*, red. nauk. Piotr Źmigrodzki, online: wsjp.pl.
- Jerzy Habela, *Słowniczek muzyczny*, Kraków 2016.

Dziękuję za uwagę